

Nenavadni časi, nenavadni ljudje

»Mašina« za prihodnost

Stran od mesta, stran od letal, vlakov, tovarn, širokih cest, glasnih ulic in težkih naprav je med nizkimi štajerskimi griči v stanovanjski hiši skrita nenavadna naprava. Velika je kot soba, pisana in skrivnostna in že dolgo privablja ljudi na ogled.

Nastanek naprave

Leta 1910 se je na Štajerskem rodil Franz Gsellmann. Bil je preprost kmet in na kmetiji ni bilo veliko denarja. V časopisu je videl sliko Atomiuma in se že naslednji dan odpravil na razstavo v Bruselj, kupil miniaturo Atomiuma in se z njo vrnil domov v vasico Edelsbach. Od leta 1958 se je zapiral v sobo, ki je bila vedno zaklenjena. Franz Gsellmann je iskal različne predmete, hodil na boljše sejme in stvari nosil v svojo skrivnostno sobo. Pri nakupih je bil zelo izbirljiv. Ni imel avtomobila, vse je transportiral z vlakom, avtobusom in peš, doma pa je vrtal in gradil. Ni imel veliko orodja, električnega sploh ne. Uporabljal je predvsem ročni vrtalnik. V sobo se je zapiral dolga leta. Ljudje so se čudili in veliko govorili. Nihče ni vedel, kaj dela. Vrata sobe je Franz zaklepal, okno pa je zavesil, tako da nihče ni videl njegove »mašine«, tudi njegova žena ne. Ključ je vedno nosil okoli vratu. Čeprav je bil Franz zelo majhen in suh, ni mogel iti okrog naprave, saj je segala vse do zunanje stene. Franz je priznal: »Moje misli so vedno pri mašini.« Na vasi električna napeljava ni bila stabilna in če je Franz zagnal »mašino«, ni bila brez luči le njegova kmetija, temveč cela vas, zato so se ljudje večkrat jezili. Franz Gsellmann je napravo imenoval »meine Maschine/moja mašina« in ko jo je ljudem končno pokazal, so prišli kritiki in občudovalci. Spraševali so, čemu je naprava namenjena in kaj izdeluje, ampak Franz Gsellmann na ta vprašanja ni imel odgovora. Šele tedaj je naprava dobila današnje ime »Svetovni stroj/Weltmaschine«.

Danes

Franz Gsellmann je umrl leta 1981, njegova naprava pa še vedno stoji tam, kjer je nastala. Lastniki so podrli zunanjo steno zgradbe in tako sobo povečali, da si obiskovalci lahko svetovni stroj ogledajo z vseh strani. Napravo, ki stoji pod spomeniškim varstvom, oskrbuje Franzov vnuk z družino. Zakaj velja Gsellmannov svetovni stroj za spomenik? Je objekt s sebi lastnim življenjem, nekaj, kar buri domišljijo. Vsakodnevni predmeti nas popeljejo v preteklost, hkrati pa je mašina bila zgrajena za prihodnost. V času, ko stroji služijo človeku in imajo vse bolj precizen namen, je človek več kot 20 let gradil nekaj, kar ni ne lunapark ne perpetuum mobile, nekaj, kar ne producira nič oprijemljivega, nič merljivega in šele išče svoj namen. Za napravo se zanimajo umetniki in tehniki, stari in mladi, skratka vsi, ki si dovolijo vstopiti v futuristični svet iz preteklosti.

Posebnost

Natančen opazovalec bo odkril veliko presenetljivih gradbenih elementov. Njihov izvirni namen je pozabljen, saj so zdaj del nove celote. V času pandemije je zagotovo najbolj presenetljiv tisti objekt, ki izgleda kot model korone. Lahko rečemo, da je tudi korona bila del Gsellmannove vizije. Svetovni stroj čaka na velike in male radovedneže, da se potopijo v smisel nesmisla.

Nadja Volavšek Kurasch

www.weltmaschine.at

Tel. 03115/2983

